

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»
(назва освітньої програми)

на тему: «Управління витратами транспортно-експедиторських компаній (на прикладі ТОВ «Альфакоста юкрейн»
(назва теми)

Виконавець:

студент факультету економіки та управління підприємництвом

Шевченко Дмитро Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Кошельок Галина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки основною метою діяльності підприємства є досягнення максимального прибутку. Будь-яка діяльність, спрямована на отримання прибутку, вимагає витрат. Порівняння витрат і результатів дає змогу оцінити ефективність роботи підприємства. Звідси й випливає особливе місце витрат у діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Нестабільність економічної ситуації, підвищення конкуренції на ринку та зменшення доходів вимагають від керівників та менеджерів підприємств пошуку дійових методів управління господарською діяльністю. Ефективність функціонування підприємств у цих умовах залежить від раціонального використання всіх видів ресурсів, що зумовлює необхідність переходу до єдиної системи управління витратами. Побудова та вдосконалення цієї системи забезпечить конкурентоспроможність продукції за рахунок більш низьких витрат та цін, надання об'єктивних даних для впорядкування структури доходів і видатків підприємства, прийняття ефективних управлінських рішень.

Актуальність питань управління витратами на підприємствах зумовлена й тим, що серед пріоритетних проблем організації та ведення бізнесу в Україні – висока собівартість вітчизняної продукції, відсутність фінансових ресурсів для розвитку, відсутність системи управлінського розвитку, адекватного до потреб управління. Усе це потребує від керівників підприємств упровадження та застосування сучасних технологій управління витратами, їх економії та запобігання необумовленим втратам.

Підприємства, що займаються експедиторською діяльністю, потребують особливої уваги до процесу контролю за рівнем витрат. Пов'язано це зі специфічністю діяльності компаній даного профілю. Основним джерелом прибутку в даній діяльності є винагорода експедитора, що формується як різниця між доходом, який отриманий від замовника, та собівартістю послуг (перевезення), що були понесені експедитором для надання таких послуг замовнику. Тому для експедиторських компаній питання ретельного контролю за рівнем витрат та ефективного управління видатками є найбільш актуальним, оскільки від рівня оптимізації витрат залежатиме кінцева вигода від угод та прибуток компанії.

Вивченням проблеми витрат підприємства та аналізом можливих підходів до їх скорочення на вітчизняних підприємства займалися такі вітчизняні вчені, як Давидович І.Є., Проданчук М.А., Пустова І.В., Свистун Л.А., Чорна М.В., Качалай В.В., Семчук І.В., Литовченко О.Ю. та інші. Однак огляд наукових праць дозволив констатувати, що окремі питання вивчені недостатньо і потребують подальшого ретельного вивчення. Все це і обумовило вибір даної теми роботи.

Мета дослідження Метою даної роботи є розробка та економічне обґрунтування способів оптимізації витрат ТОВ «Альфакоста юкрейн» та

підвищення рівня управління ними на підставі проведеного аналізу господарської діяльності підприємства та його фінансових показників.

Для досягнення головної мети кваліфікаційної роботи в процесі дослідження необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути наукові дефініції поняття витрат, їх класифікацію та склад;
- охарактеризувати сутність системи управління витратами та її роль на підприємстві;
- дослідити сучасні підходи до управління витратами;
- проаналізувати ринок експедиторських послуг та надати характеристику підприємства, що аналізується;
- охарактеризувати основні техніко-економічні показники підприємства;
- проаналізувати структуру, склад та динаміку витрат експедиторської компанії;
- розглянути шляхи оптимізації витрат на підприємстві.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Альфакоста юкрейн» у напрямку обліку, аналізу та контролю за рівнем витрат.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти управління витратами на експедиторських підприємствах.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: діалектичний (під час пошуку, систематизації та обробки інформації); порівняння (для зіставлення даних у динаміці); системний аналіз (аналіз економічного стану досліджуваного підприємства); методи економічного аналізу (методи ланцюгових підстановок та ізольованого впливу факторів при проведенні факторного аналізу витрат на 1 грн наданих послуг); розрахунково-аналітичний; метод прогнозування; методи економіко-статистичного аналізу з використанням ЕОМ: графічний, табличний, класифікації, зведення та групування даних.

Всі розрахунки в дипломній роботі здійснені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України з питань управління та контролю за рівнем витрат, статистичні довідники, фінансова звітність ТОВ «Альфакоста юкрейн» за 2018-2020 рр., матеріали науково-практичних конференцій, монографій, наукових статей, професійних періодичних видань, підручники з економіки, електронні ресурси.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (62 найменування). Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 103 сторінках. Робота містить 26 таблиць та 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено 15 публікацій (8 статей та 7 тез конференцій), основні з яких:

1. Шевченко Д.О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції на українських підприємствах. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2018. №28. С. 115-118.
2. Шевченко Д.О. Формування та вдосконалення системи стратегічного управління витратами на вітчизняних підприємствах. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2021. №34. С. 360-364.
3. Шевченко Д.О. Особливості планування собівартості продукції в сучасних умовах господарювання. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2019. №31. Том №2. С. 255-259.
4. Шевченко Д.О. Формування механізму управління витратами в інноваційній діяльності підприємства. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2020. №33(1). С. 74-76.
5. Шевченко Д.О. Аналіз сучасних методів управління витратами. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2020. №33(1). С. 77-80.
6. Шевченко Д.О. Вдосконалення системи управління витратами як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2021. №34. С.354-357.
7. Шевченко Д.О. Економіко-математичні методи та моделі в управлінні витратами підприємства. Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. 2021. №34. С. 357-360.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні підходи до визначення терміну «витрати», а також класифікації витрат з різних наукових та практичних джерел, обґрунтовано необхідність формування ефективної системи управління витратами на підприємстві з метою покращення фінансового стану, а також проаналізовано іноземні підходи та методи до управління витратами з подальшим аналізом критеріїв їх вибору.

Другий розділ роботи присвячено аналізу ринку експедиторських послуг в Україні та конкурентів ТОВ «Альфакоста юкрейн», характеристики підприємства, що аналізується. Розглянуто динаміку техніко-економічних показників діяльності підприємства, проаналізовано склад та структуру витрат експедиторської компанії за 2018-2020 рр., здійснено факторний аналіз витрат на 1 грн. наданих послуг, а також розроблено прогноз даного показника на основі трендової моделі.

У третьому розділі роботи на підставі проведеного аналізу визначено можливі підходи та напрямки щодо скорочення витрат підприємства, запропоновано заходи, спрямовані на оптимізацію поточних витрат на здійснення експедиторських послуг та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства. Запропоновано перевести автопарк компанії на альтернативний вид палива (скраплений газ), а також запровадити програмне забезпечення, спрямоване на оптимізацію та автоматизацію логістичної системи на підприємстві.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто теоретичні аспекти управління витратами на підприємстві, досліджено господарську діяльність ТОВ «Альфакоста юкрейн», зокрема у напрямку управління витратами, а також запропоновано заходи для оптимізації поточних витрат та підвищення рівня управління ними.

На основі узагальнення матеріалів дослідження одержані наукові та практичні результати, за якими можна зробити висновки відповідно до поставлених у роботі завдань.

1. Витрати – це багатогранне явище, яке має місце на кожному підприємстві. Проведений аналіз наукових трактувань терміну «витрати» дозволяє зробити висновок, що кожен автор по-різному трактує дане визначення. Водночас, можна виокремити певні спільні риси. Так, всі автори акцентують увагу на тому, що витрати включають до себе вартість ресурсів (матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових), спожитих в процесі діяльності підприємства для досягнення певної мети. Витрати можуть бути виражені в натуральній формі для певних видів ресурсів (наприклад, матеріальних чи трудових), однак найчастіше вони знаходять своє вираження в грошовій формі. Вони характеризують вартість витрачених підприємством ресурсів на здійснення своєї діяльності. При цьому більш важливим є економічний підхід до витрат, що полягає у визначенні в якості витрат потенційних втрат та невикористаних можливостей для підприємства. У науковій та прикладній літературі, а також у національних нормативно-правових актах розглядається безліч класифікацій витрат, однак найважливішими при цьому є дві класифікації – за економічними елементами витрат та за статтями калькуляції. Перший критерій розподілу видатків використовується для складання фінансової звітності, а другий – для внутрішнього обліку та контролю за рівнем витрат при здійсненні основної діяльності підприємства.

2. Важливим завданням для керівництва будь-якого підприємства є створення ефективно функціонуючої системи управління витратами. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що створення та постійна оптимізація діяльності з обліку та контролю над рівнем витрат сприяє покращенню фінансового результату і фінансової стабільності компанії, створює конкурентні переваги, а також є базисом для подальшого розширення

та розвитку підприємства, оскільки компанія отримує додаткові фінансові ресурси. В сучасних умовах вона забезпечує планування господарської діяльності, досягнення загальної стратегії розвитку підприємства, сприяє економії різних видів ресурсів, оптимізації видатків компанії, забезпеченню конкурентних переваг тощо. При цьому система управління витратами на підприємстві має бути базисом для комплексної концепції управління грошовими потоками компанії.

3. Впровадження системи управління витратами є невід'ємною частиною стратегічного управління, що передбачає вибір тих чи інших підходів та методів до планування та контролю за рівнем видатків. Західні науковці виділяють низку підходів та методів до управління витратами на підприємстві. Серед них можна виділити такі як «стандарт-костінг», «таргет-костінг», «кайзен-костінг», «дірект-костінг», бенчмаркінг, ABC-метод, CVP-аналіз та інші. Кожен із них має свої функціональні особливості, а також переваги і недоліки, тому важливим завданням для фінансового керівництва компанії є вибір правильного підходу до управління витратами чи їх поєднання, яке найбільш ефективно функціонуватиме на тому чи іншому підприємстві в залежності від його специфіки діяльності, розміру, цілей функціонування тощо..

4. Ринок експедиторських послуг в Україні розвивається досить динамічно. Це пов'язано, насамперед, із великими обсягами експорту сировинної продукції, на якій спеціалізується економіка України, а також із значними обсягами імпорту товарів, виробництво яких в Україні не здійснюється. На сьогоднішній день, за даними Державної служби статистики, в Україні працюють близько 550 експедиторських компаній. При цьому варто відмітити, що це число щороку зростає. У 2020 році п'ятнадцять найбільших експедиторських компаній здійснили перевезення 178640 контейнерів. Безпосередній об'єкт дослідження – ТОВ «Альфакоста юкрейн» є сучасною експедиторською компанією із власним автопарком, великою кількістю клієнтів та кваліфікованим персоналом. Сьогодні клієнтами компанії є більшість виробників рослинних олій в Україні, що здійснюють експорт своєї продукції за допомогою флексітанків. Наразі підприємство має 4 найбільших конкуренти та посідає 14 місце за кількістю перевезень контейнерів в 2020 році. При цьому за результатами 2020 року у деяких місяцях обсяг перевезених контейнерів ТОВ «Альфакоста юкрейн» перевищує відповідні обсяги найбільших експедиторських компаній. Водночас, для підтримання таких позицій та подальшого зростання, компанії варто залучати нових клієнтів шляхом пропозиції більш вигідних умов перевезення, а також надання додаткових послуг.

5. Проведений аналіз техніко-економічних показників ТОВ «Альфакоста юкрейн» за 2018-2020 рр. дозволяє зробити висновок, що на підприємстві спостерігаються неоднозначні тенденції. Так, протягом аналізованого періоду мала місце хвилеподібна тенденція – зниження показників ефективності у 2019 році та їхнє зростання у 2020 році. Водночас, протягом аналізованого періоду спостерігалось постійне зростання чистого прибутку, середньорічної

вартості активів та чисельності працівників, що є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про розвиток та зростання підприємства. Однак варто відмітити, що більшість показників фінансової стійкості та платоспроможності є значно нижчими за нормативні значення. Причиною цього є негативне значення власного капіталу компанії через великий непогашений збиток минулих років. Однак протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція до зростання більшості показників платоспроможності через невпинне зростання чистого прибутку підприємства. Завдяки збільшенню статутного капіталу у 2021 році на 1,1 млн.грн. можна зробити припущення, що за результатами року відповідні коефіцієнти перебуватимуть у межах нормативних значень.

6. Аналіз витрат ТОВ «Альфакоста юкрейн» показав, що найбільшу питому вагу в операційних витратах компанії посідає собівартість наданих послуг, а в структурі витрат за економічними елементами – матеріальні витрати. Водночас, протягом досліджуваного періоду спостерігається перевищення темпів зростання собівартості наданих послуг над чистим доходом, що є негативною тенденцією. Проведений аналіз рівня витрат на 1 грн. наданих послуг показав, що даний показник має стійку тенденцію до зростання та є навіть вищим за критичний рівень. Так, протягом 2020 року даний показник збільшився з 0,995 грн. до 1,035 грн. Побудована трендова модель із точністю 68,5% дозволяє зробити прогноз, що за результатами 2021 року даний показник на ТОВ «Альфакоста юкрейн» складе 1,067 грн., тобто продовжить зростати. Проведений факторний аналіз за допомогою методу ізольованого впливу факторів показав, що на зростання даного показника вплинуло зростання постійних та змінних витрат, а також зменшення обсягів перевезених контейнерів. Таким чином, доцільно розробити пропозиції, спрямовані на оптимізацію рівня витрат компанії.

7. В результаті проведеного дослідження було запропоновано два заходи, спрямовані на зниження рівня витрат компанії – переведення автопарку компанії на альтернативний вид палива (скраплений газ) із встановленням відповідного обладнання, а також впровадження програмного забезпечення ANT-Logistics, спрямованого на автоматизацію та оптимізацію логістичної системи на підприємстві із відповідним скороченням логістичних витрат. Проведені розрахунки показали, що в результаті запровадження означених інноваційних заходів поточні операційні витрати ТОВ «Альфакоста юкрейн» скоротяться майже на 3 млн.грн. або на 11,86%. Капітальні інвестиції при цьому складатимуть 284 тис.грн., а термін їх окупності – менше 1 року. Показник рівня витрат на 1 грн. наданих послуг зменшиться на 12,1%. При цьому дані заходи сприятимуть не тільки оптимізації рівня поточних витрат компанії, але й підвищенню рівня управління ними, оскільки підприємство матиме змогу заздалегідь планувати витрати тих чи інших ресурсів і контролювати ефективність їх витрачання. Отже, дані заходи є економічно ефективними та рекомендуються до запровадження в діяльність ТОВ «Альфакоста юкрейн».

АНОТАЦІЯ

Шевченко Д.О. «Управління витратами транспортно-експедиторських компаній (на прикладі ТОВ «Альфакоста юкрейн»)»,

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Економіка та стратегія розвитку підприємства», - Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2021 рік.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – господарська діяльність ТОВ «Альфакоста юкрейн» у напрямку обліку, аналізу та контролю за рівнем витрат.

У роботі розглянуто теоретичні аспекти управління витратами, проаналізовано наукові дефініції даного терміну, наведена класифікація витрат за низкою критеріїв, охарактеризовано іноземні підходи та методи управління витратами.

Проаналізовано стан ринку експедиторських послуг в Україні, його динаміку та розвиток, а також місце об'єкта дослідження на ньому. Надана характеристика фінансово-господарській діяльності ТОВ «Альфакоста юкрейн», розглянуто структуру, склад та динаміку операційних витрат компанії. Проведено факторний аналіз рівня витрат та його прогнозування шляхом побудови трендової моделі.

Запропоновано переведення автопарку компанії на альтернативний вид палива, а також запровадження спеціалізованого програмного забезпечення для оптимізації та автоматизації логістичної системи підприємства.

Ключові слова: витрати підприємства, собівартість, експедиторські компанії, факторний аналіз, система управління витратами, показники ефективності, трендова модель.

ANNOTATION

Shevchenko D.O. «Cost management of freight forwarding companies (on the example of LLC “Alphacosta Ukraine”)»,

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange Activity» under the master's program «The Economics and Strategy of Enterprise Development», - Odessa National Economic University. - Odessa, 2021.

Thesis consists of three chapters. The object of study is the economic activity of Alphacosta Ukraine LLC in the direction of accounting, analysis and control over the level of costs.

Tesis deals with theoretical aspects of cost management, analyzes the scientific definitions of this term, provides a classification of costs according to a number of criteria, describes foreign approaches and methods of cost management.

The author analyzes the state of the forwarding services market in Ukraine, its dynamics and development, as well as the location of the object of study on it. The characteristic of financial and economic activity of LLC Alphacosta Ukraine is given, the structure and dynamics of operating expenses of the company are considered. A factor analysis of the cost level and its forecasting by constructing a trend model is performed.

It is proposed to improve the company's car park to an alternative type of fuel, as well as the introduction of specialized software for optimization and automation of the logistics system of the enterprise.

Keywords: enterprise expenses, costs, freight forwarding companies, factor analysis, cost management system, efficiency indicators, trend model.